

“ВОНИ ЗАХОПИЛИ НАШІ МОЛИТВЕННІ ДОМИ”

Релігійна дискримінація під
російською окупацією в Маріуполі

CURIA LAB

Лютий 2026 року

Короткий виклад

Цей звіт є документуванням значних руйнувань культових споруд в Маріуполі, що сталося внаслідок облоги міста Росією в період з 24 лютого 2022 року по 20 травня 2022 року, а також відновлення, повторне використання, експропріацію та юридичну реєстрацію цих споруд під час окупації міста з 20 травня 2022 року по 7 листопада 2024 року. Цей звіт є результатом використання повністю дистанційних засобів: комерційно доступних супутникових знімків (Махаг) та інформації з відкритих джерел. З 55 культових споруд, ідентифікованих у місті до вторгнення, кількість пошкоджених культових споруд, підтверджених цим дослідженням, становить 39, або 71 %. До листопада 2024 року цілі релігійні конфесії та деномінації, які були присутні в Маріуполі до окупації, більше не мають культових споруд, зокрема це є єврейські громади, громади Свідків Єгови, громади Мормонів, Реформатів та Римо-католиків. Інші релігійні конфесії, зокрема християни УПЦ та протестанти, мають лише невелику кількість культових споруд, і не в кожному випадку зрозуміло, чи ці приміщення все ще є доступними для їхніх первинних парафіян.

Після захоплення російські окупанти почали реалізовувати генеральний план відбудови, розроблений високопосадовцями в Санкт-Петербурзі, який включає: інвентаризацію будівель, визначення права власності на майно, розчищення завалів та відбудову споруд. П'ятнадцять храмів не мали жодних ознак відбудови чи ремонту аж до жовтня 2024 року. За той самий період було відновлено 21 храм, хоча не кожна відновлена споруда використовується за своїм первісним релігійним призначенням. Окупанти запровадили обов'язкову юридичну реєстрацію, за допомогою якої влада може відсіяти «небажані» конфесії, заборонивши цим групам володіти майном або розповсюджувати релігійну літературу. Цей процес призвів до того, що багато груп були зареєстровані як російські православні. Усі церкви Української православної церкви Московського патріархату (УПЦ МП) і принаймні одна церква Православної церкви України (ПЦУ) були перереєстровані та/або освячені як російсько-православні.

Релігійні громади, які Росія вважає небажаними, такі як Свідки Єгови, або які не хочуть підкорятися владі Російської православної церкви, мають мало ймовірних варіантів для повернення своїх храмів. Їхня власність може бути визнана покинутою та конфіскованою державою. Вимога про реєстрацію або ризик конфіскації, а також готовність російських організацій відновлювати деякі храми, залишаючи інші без ремонту, свідчать про те, що окупаційна політика надає перевагу одним релігійним конфесіям над іншими.

Наші висновки слід розглядати разом із доказами переслідувань, фільтрації, тортур і вбивств віруючих-українців з боку Росії, задокументованими правозахисними організаціями та слідчими що до військових злочинів. Бюрократичні процедури змінили релігійний ландшафт міста, дозволивши російським окупантам ідентифікувати релігійні групи, які Росія вважає небажаними, і встановити державний контроль над релігійними практиками мешканців.

Російська нетерпимість до українського релігійного плюралізму є частиною процесу русифікації, примусової фізичної та соціальної трансформації, спрямованої на знищення української ідентичності. Замість релігійного плюралізму в Маріуполі, одна церква - Російська православна церква - на разі витісняє інші.